

Sygn. akt. I Ns 709/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2016 roku.

Sąd Rejonowy w Bełchatowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR L. S.

Protokolant: Aneta Ziental

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 lipca 2016 roku w B.,

sprawy z wniosku J. G. i I. G.

z udziałem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

1. oddała wniosek,
2. ustala, że każdy z uczestników ponosi koszty związane z swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 709/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy J. G. i I. G. w dniu 27-08-2015 r. wnieśli o ustanowienie za wynagrodzeniem na nieruchomości obejmującej działkę nr (...) w obrębie 7 położonej w B. przy ul. (...) służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) S.A. w K., polegającej na znoszeniu na powierzchni nieruchomości obciążonej oraz nad tą powierzchnią linii energetycznej 220 kV relacji R.-P., a także prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do wykonywania napraw, konserwacji i remontów wraz z prawem wejścia na tę nieruchomość w celu dokonywania tych czynności, a także o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

W odpowiedzi na wniosek (k. 16-36) uczestnik wniósł o jego oddalenie podnosząc, że służebność przesyłu nabył w drodze zasiedzenia, a także o zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 28-03-1996 J. G. i I. G. kupili nieruchomość w B. przy ul. (...), oznaczoną w ewidencji gruntów jako działki nr (...) w obrębie 7. Obecnie wnioskodawcy są właścicielami nieruchomości w B. przy ul. (...), oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...) w obrębie 7.

Przez działkę wnioskodawców numer (...) przebiega linia energetyczna 220 kV R. – P. .

(dowód: akt notarialny k. 7-10, odpis zwykły księgi wieczystej nr (...) k. 117, zeznania świadka W. Z.- 00:11:19- 00:32:15 protokół karta 114)

Decyzją z 11-08-1980 r. Wojewoda (...) zatwierdził plan realizacyjny linii energetycznej 220 kV R.-P. na terenie województwa (...).

(dowód: decyzja z dnia 11.08.1980 r - k. 52)

Decyzją z 12-05-1982 r. Wojewoda (...) udzielił Zakładowi (...) w Ł. pozwolenia na budowę linii 220 kV R.-P. na terenie województwa (...).

(dowód: decyzja z dnia 12.05.1982 r - k. 63)

Dnia 30-08-1984 r. nastąpił odbiór techniczny linii 220 kV R.-P., dokonany przez komisję działającą na podstawie polecenia dyrektora Zakładu (...).

(dowód: protokół z dnia 30.08.1984 r - k. 66)

Od dnia odbioru tj od 1984 roku linia pracuje w sposób nieprzerwany za wyjątkiem krótkotrwałych wyłączeń spowodowanych awariami (były to wyłączenia trwające około kilkunastu godzin) bądź też planowanych wyłączeń celem przeprowadzenia prac eksploatacyjnych lub remontowych. Pierwsza większa praca remontowa polegająca na wymianie przewodu odgromowego na całej linii nastąpiła w 1995 roku. W 2007 roku miała miejsce wymiana izolatorów dla poprawienia bezpieczeństwa na skrzyżowaniu z drogami, między innymi na słupie nr 15 linii R.-P., który zlokalizowany jest na nieruchomości 54/1. W 2008 roku wykonywana była naprawa i zabezpieczenie antykorozyjne fundamentów na całej linii. Ponadto wykonywane są mniej więcej w okresie co 5 lat wycinki drzew – jeżeli są uzasadnione stanem drzewostanu. Dwukrotnie w ciągu roku odbywa się obchód pieszy linii, podczas którego pracownik powinien przejść całą trasę linii i obejrzeć całą trasę linii oceniając jej stan.

Wykonywane przy linii prace wymagały wejścia na nieruchomość 54/1.

W przypadku wymiany izolacji mógł być konieczny wjazd na nieruchomość sprzętem ciężkim, tzn. ciężarówką z podnośnikiem koszowym.

Na odcinku, na którym położona jest nieruchomość 54/1, trasa linii nie zmieniła położenia.

Do 2015 r. właściciele przedmiotowej nieruchomości nie zgłaszali roszczeń związanych z usytuowaniem urządzeń przesyłowych.

(dowód: zeznania świadka W. Z. 00:11:19- 00:32:15 protokół karta 114)

Zakład (...) wchodził w skład Zakładów (...).

(dowód: zarządzenie nr 16 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975 roku w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego karta 69-73)

W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W. na bazie Zakładu (...) w Ł. utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą „ Zakład (...) w Ł.”.

(dowód: zarządzenie nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30-12-1989 r. k. 74)

Zarządzeniem nr 182/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z 09-07-1993 r. dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą „ Zakład (...) w Ł.” w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części mienia przedsiębiorstwa do spółki akcyjnej (...) S.A. w W.. (...) S.A. przekazano m. in. linię 220 kV R.-P..

(dowód: zarządzenie k. 78, załącznik do zarządzenia k. 79, protokół zdawczo-odbiorczy k. 80, uchwała w sprawie podwyższenia kapitału spółki (...) S.A. w wyniku przejęcia majątku sieci przesyłowej i elektrowni szczytowo-pompowych k. 83-85 z załącznikiem k. 86-90)

Dnia 24-10-2007 r. (...) S.A. zmieniły nazwę na (...) S.A.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla M. St. Warszawy w W. z dnia 24-10-2007 r. k. 91)

(...) S. A. 28-12-2007 r. uległa podziałowi.

W podziale uczestniczyła (...) S.A., która przejęła wydzieloną część majątku (...) S. A., w tym linię 220 kV R.-P. ((...) S.A. przejęła cały majątek sieciowy (...) S. A.)

(dowód: plan podziału k. 92-96, protokół nadzwyczajnego walnego zgromadzenia (...) S.A. k. 97-100, postanowienie Sądu Rejonowego dla M. St. Warszawy w W. z dnia 28-12-2007 r. k. 101)

(...) S.A. 11-12-2008 r. zmieniła nazwę na (...) S.A.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla M. St. Warszawy w W. z dnia 11-12-2008 r. k. 102)

(...) S.A. 09-01-2013 r. zmieniła nazwę na (...) S.A.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla M. St. Warszawy w W. z dnia 09-01-2013 r. k. 103)

Stan faktyczny niniejszej sprawy został ustalony w oparciu o dokumenty przedstawione przez uczestnika oraz zeznania świadka, niekwestionowane przez wnioskodawców i nie wzbudzające wątpliwości Sadu, a ponadto treść księgi wieczystej nr (...). Z zeznań świadka wprost wynika, iż przez działkę wnioskodawców przechodzi napowietrzna linia energetyczna wchodząca w skład przedsiębiorstwa uczestnika, kiedy rozpoczęto eksploatację linii oraz to, w jaki sposób uczestnik korzysta z nieruchomości. Z dowodów w postaci dokumentów wynika ciągłość po poprzednikach prawnych uczestnika począwszy od 1984 roku.

Sąd zważył, co następuje:

Stosownie do art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Z mocy art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych.

Służebność gruntowa jest ograniczonym prawem rzeczowym skutecznym przeciwko wszystkim osobom (erga omnes), które obciąża nieruchomość jednego właściciela (nieruchomość służebną) na rzecz każdego współwłaściciela (użytkownika wieczystego) innej nieruchomości. Treść tego prawa polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (art. 285 §1 k.c.). Należy przy tym zastrzec, że ustanowienie służebności przesyłu następuje na rzecz przedsiębiorcy, a jej nabycie w drodze zasiedzenia następuje przez przedsiębiorcę, a nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej lub przez takiego właściciela. Przy instytucji przesyłu kategoria "nieruchomości władnącej" w ogóle nie występuje. Oznaczenie takiej nieruchomości jest więc dla ustanowienia lub nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu niepotrzebne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r. III CZP 89/08, LEX nr 458125).

W rozpoznawanej sprawie, uczestnik (...) S.A. podniósł zarzut zasiedzenia służebności przesyłu, wobec czego właściwym było rozważenie przez Sąd zasadności tego zarzutu, który ma zasadniczy wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Stosownie do treści art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Chodzi tu w szczególności o odpowiednie stosowanie przepisów o terminach zasiedzenia oraz skutkach ich przerwania i zawieszenia. W konsekwencji również służebność przesyłu - do której z mocy art. 305⁴ k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych - może zostać nabyta przez zasiedzenie.

Zasiedzenie prowadzi do nabycia przez posiadacza prawa należącego do innej osoby na skutek wykonywania tego prawa przez czas w ustawie określony. Zasiedzenie polega na nabyciu prawa przez nieuprawnionego posiadacza wskutek faktycznego wykonywania tego prawa w okresie oznaczonego w ustawie czasu i biegnie przeciwko właścicielowi.

Posiadaczem służebności jest w myśl art. 352 § 1 k.c. osoba, która faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie służebności ma inny charakter niż posiadanie nieruchomości – jest wykonywane stosownie do potrzeb i może nie mieć charakteru ciągłego. W przypadku służebności przesyłu jej posiadanie będzie na ogół polegać na utrzymywaniu na nieruchomości urządzeń przesyłowych oraz dokonywaniu remontów i okresowych konserwacji.

Do istoty instytucji zasiedzenia nieruchomości należy wpływ dłuższego okresu czasu. Zgodnie z art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. posiadacz samoistny służebności (tj. osoba, która korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności) w złej wierze nabywa ją przez zasiedzenie z upływem 30 lat. Posiadacz samoistny w dobrej wierze nabywa tę służebność przez zasiedzenie z upływem 20 lat.

Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1967 r. w sprawie III CZP 12/67, opubl. OSNC 1967 r. Nr 12 poz. 212).

W realiach przedmiotowej sprawy uznać należy, iż termin do zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej rozpoczął swój bieg 30 sierpnia 1984 roku tj. po wybudowaniu i rozpoczęciu eksploatacji linii przez poprzednika prawnego uczestnika.

Art. 172 k.c. w brzmieniu obowiązującym do 01.10.1990 r. stanowił, że posiadacz samoistny nieruchomości, który w chwili uzyskania posiadania był w dobrej wierze, nabywał własność nieruchomości po upływie dziesięcioletniego okresu posiadania, a posiadacz samoistny, który w chwili uzyskania posiadania był w złej wierze - po upływie dwudziestoletniego okresu posiadania.

W obecnym stanie prawnym termin zasiedzenia nieruchomości wynosi 30 lat przy złej wierze posiadacza i 20 lat przy dobrej wierze. Zmiana Kodeksu Cywilnego w tym zakresie została dokonana ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321).

Dla uznania zarzutu zasiedzenia za skuteczny istotne było ustalenie czy posiadanie uczestnika było posiadaniem samoistnym oraz czy był on w dobrej czy złej wierze, a ponadto czy służebność polegała na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter posiadania samoistnego.

Definicję posiadania samoistnego zawiera art. 336 k.c. W świetle tego przepisu posiadaczem samoistnym jest ten, kto faktycznie włada rzeczą jak właściciel. O posiadaniu samoistnym nie świadczy sama tylko długotrwałość posiadania, która nie jest kryterium odróżniającym posiadanie samoistne od zależnego. Posiadanie samoistne charakteryzuje się tym, że posiadacz włada rzeczą w takim zakresie, jak to czyni właściciel, wykorzystując taką faktyczną możliwość władania rzeczą, do jakiej właściciel jest uprawniony (por. postanowienie SN z 7 maja 1986 r., III CRN 60/86, OSNCP 9/87, poz. 138). Posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter władania rzeczą z zamiarem posiadania jej dla siebie (cum animo rem sibi habendi). Faktyczne władztwo charakteryzujące posiadanie samoistne wchodzi w grę wówczas, gdy określona osoba znajduje się w sytuacji, która pozwala jej na korzystanie z rzeczy, i to w taki sposób, jakby była ona jej własnością.

Ponieważ przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie do zasiedzenia służebności gruntowej należy stosować odpowiednio, tym samym posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Termin

„odpowiednio” wymaga bowiem niejednokrotnie niezbędnych modyfikacji wynikających z istoty i celu danej konstrukcji prawnej. Należy mieć na uwadze okoliczność, że przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność.

W świetle zgromadzonych w sprawie dowodów przyjąć należy, iż poprzednicy prawni uczestnika byli posiadaczem służebności. Z zeznań świadka wynika bowiem w sposób nie budzący wątpliwości, iż uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości wnioskodawcy w taki sposób jakby przysługiwała im służebność przesyłu. Uczestnik eksploatuje urządzenia przesyłowe, jego pracownicy dokonują konserwacji i w razie konieczności napraw linii. To samo dotyczy poprzedników prawnych uczestnika. Czynności te świadczą o posiadaniu służebności.

Następną niezbędną do uwzględnienia wniosku o zasiedzenie przesłanką wymaganą przez art. 172 k.c., jest okres posiadania, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza.

Według tzw. tradycyjnego poglądu dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu posiadacza nieruchomości, że przysługuje mu wykonywane przez niego prawo (uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r. w sprawie III CZP 108/91, opubl. OSNCP 1992 r. Nr 4, poz. 48).

W świetle tak rozumianej dobrej wiary uczestnik i jego poprzednicy byli posiadaczami w złej wierze, gdyż w chwili uzyskania posiadania wiedzieli bądź mogli się w łatwy sposób dowiedzieć kto jest właścicielem nieruchomości, przez którą przebiegają linie energetyczne i na której posadowione są słupy energetyczne. W sprawie nie zostało wykazane, że poprzednicy prawni (...) S.A. posiadali tytuł prawny do nieruchomości, na której zbudowano linię energetyczną. Uczestnik aby nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową musi więc wykazać, iż był jej posiadaczem przez okres 30 lat.

Zgodnie z treścią art. 176 § 1 k.c. jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Zasadę tę stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza (§ 2).

Jak wynika z poczynionych ustaleń posiadaczem służebności w okresie od przekazania do eksploatacji urządzeń przesyłowych wybudowanych na nieruchomości wnioskodawcy było przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...).

Przedsiębiorstwa państwowe do dnia 01.02.1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Obowiązujący do dnia 31.01.1989 r. art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem należy przyjąć, iż w okresie obowiązywania tego przepisu to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem samoistnym urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on a nie przedsiębiorstwo państwowe, mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2006 roku w sprawie sygn. akt I CSK 11/05 (Biuletyn SN 2006/5/11) osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po 1 lutym 1989 r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10.04.2008 r. IV CSK 21/08, z dnia 17.12.2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15 i z dnia 10.12.2010 r. III CZP 108/10, oraz wyroki z dnia 08.06.2005 r. V CSK 680/04 i z 31.05.2006 r. IV CSK 149/05).

Uczestnik w ocenie Sądu wykazał nie tylko następstwo po swoich poprzednikach prawnych począwszy od 1984 r., ale też przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych. Wobec powyższego uczestnik mógł więc zgodnie z art. 176 § 1 w zw. z art. 292 k.c., zaliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, okres posiadania tej służebności przez Skarb Państwa przed dniem 01.02.1989 r.

Wskazać w tym miejscu należy, iż objęcie w posiadanie nieruchomości wnioskodawcy przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (porównaj między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.12.2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

W świetle wyżej wskazanych okoliczności bez wątplenia uczestnik oraz jego poprzednicy prawni faktycznie korzystali z gruntu wnioskodawców w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność gruntowa. Od czasu wybudowania napowietrznych linii energetycznych uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali i korzystają do chwili obecnej z tych linii. Wnioskodawca ani jego poprzednicy prawni aż do 2015 r. nie podejmowali żadnych środków prawnych zmierzających do uregulowania stanu prawnego i kwestii przebiegu linii energetycznych przez ich działkę.

Przyjmując za początek biegu terminu zasiedzenia datę 30 sierpnia 1984 roku (odbiór techniczny linii) uznać zatem należy, iż zasiedzenie służebności nastąpiło po upływie 30 lat tj. z dniem 31 sierpnia 2014 r. Biorąc pod uwagę, iż w tej dacie posiadaczem służebności była spółka (...) S.A., zasiedzenie mogło nastąpić na ten właśnie podmiot.

Instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do Kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008 r. 1. Przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r. III CZP 18/13, LEX nr 1316046).

Mając na względzie poczynione powyżej ustalenia i rozważania Sąd uznał, że zarzut zasiedzenia podniesiony przez uczestnika jest skuteczny, a w konsekwencji wniosek podlega oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., uznając że nie zachodzą podstawy do odstąpienia od zasady, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sz. K.